

SEMINARSKA NALOGA PRI
POUKU ZGODOVINE

KULTURNA DEDIŠČINA MOJEGA KRAJA

RAGLARJI V TRŽIGU

EMA MEGLIČ, 6. B.

22.2.2014

NAVODILA ZA REFERAT (SEMINARSKO NALOGO OZ. PLAKAT OZ. TURISTIČNI PROSPEKT) Z NASLOVOM:

KULTURNA DEDIŠČINA MOJEGA KRAJA
(Tržič, Lom, Poljubelj, Jelendol)

S pomočjo različnih zgodovinskih virov (materialnih, pisnih, ustnih) oz. literature (Drobcu župnije Tržič, Slava vojvodine Kranjske, časopis Tržičan ...), ki jo boš dobil-a v knjižnici, doma, pri prijatelju, na medmrežju (www.trzic.si ...), v prospektih, pri učiteljici, v informacijski pisarni (Turistično promocijski center Tržič) ..., boš raziskoval-a kulturno dediščino svojega kraja. Razmišljaj, opazuj, sprašuj, išči in zbiraj gradivo, s pomočjo katerega boš napisal-a ali izdelal-a v poljubni obliki referat (seminarsko nalogu ali plakat ali turistični prospect) o svojem kraju v sliki in besedi.

Pri svojem delu upoštevaj naslednja **navodila**:

1. Na prvo stran napiši *ime predmeta* (zgodovina), *naslov referata oz. seminarske naloge ter ime kraja*, ki ga boš predstavil/a, svoje *ime in priimek, razred in datum*. Dodaj tudi kakšno *fotografijo* ali lastno risbo. Sledi naj *list z navodili*, ki si jih dobil-a pri pouku zgodovine.

5

2. Na tretji strani naj bo *kazalo z naslovi in številkami strani* tvojih primerov krajevne zgodovine, ki jih boš predstavil-a na naslednjih straneh in so pomembni za ohranjanje kulturne dediščine tvojega kraja.

2

3. Na naslednjih straneh predstavi svoj domači *kraj in njegovo okolico* (vsaj 5 različnih primerov). Izbiraj med naslednjimi temami:

A) KULTURNA DEDIŠČINA

- Primeri naravne in kulturne dediščine
- Moj načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika iz domačega kraja

B) ŠEGE IN NAVADE

- Najbolj znane šege in navade na primerih krajevne zgodovine

C) DOMAČA OBRT

- Domače obrti, ki so se ohranile do danes
- Primeri domačih obrti in njihovi izdelki

Č) PREHRANA NEKOČ IN DANES

- Tipične tržiške jedi

44

10

4. Poišči *slikovno gradivo* in ga nalepi ali priloži. Lahko tudi sam-a kaj narišeš ali fotografiraš (vsaj 2 slike oz. risbi).

42

4

5. Na koncu napiši *vire in literaturo*, ki si jo uporabil-a pri svojem delu (naslov in avtor).

4

6. Nalogo napiši **lastnoročno**. Razmisli o *obliki*. Potrudi se.

2

3

7. Rok oddaje tvojega izdelka: petek, 28. februar 2014.

Kriteriji ocenjevanja	Št. doseženih točk	Št. možnih točk
Ocena referata	32	26
Kratka predstavitev pri pouku zgodovine	8	8
Skupno število točk	40	34

odlično (5)

KAZALO

TRŽIČ	4
RAGLJANJE	6
DOMAČA IMENA	9
JASLICE TREH GENERACIJ	12
RBDOVA JAMA	15
TRŽIŠKE BRŽOLE	19
CERKEV SV. JOŽEFA	23

TRŽIČ

Občina Tržič zavzema $155,4 \text{ km}^2$ ali 0,8 ozemlja RS. Na severu mejo na Republiko Avstrijo in sicer po gorskem grebenu osrednjih Karavank, na zahodu meji na občini Žirovnica in Radovljica, na vzhodu na Jesensko in Preddvor ter na jugu na občini Kranj in Naklo. Ozemlje skoraj v celoti pripada porečju Tržiške Bistrike, le manjši del pripada porečju Kokre.

Severni del občine zavzemajo osrednje Karavanke, proti jugu se pokrajina znizuje v hribovi najnižnejši del občine pa predstavljajo vravnave, ki pripadajo severnemu delu Ljubljanske kotline in jih imenujemo dobrane.

Gorati del občine prekinjajo večje in manjše doline. Glavne tri so:

- dolina Tržiške Bistrike
- dolina Mošenika
- dolina Lomščice

Ostro alpsko podnebje, ki prevladuje v občini je posledica opisane gorske pokrajine in se kaže v dokaj nizkih temperaturah in nadporočni količini padavin.

70% občine prekriva gozd, med drevesnimi vrstami pa izrazito prevladuje smreka.

Tržič je v Sloveniji in po svetu znan predvsem po doh prireditvah; MINFOŠ-Mednarodni dan mineralov in fosilov in skolja in po Tušatarski medelji.

VIRI: www.trzic.si/obcina.aspx

RAGLJANJE

Ragljanje je običaj, ki je značilen za velikonočni čas. Na velikonočni četrtek se v cerkvi ustavi zvonjenje zvonov. Namesto njih se oglašajo raglje. V tržiskem zvoniku mi stolne raglje, zato namesto njih to nalogo opravljajo dečki. Ob določenem času se zberejo pred cerkvijo in potem se odpravijo po ulicah, kjer ljudem namesto zvonov iznajajo čas molitve. Oblike ragljiv so zelo različne. Večinoma so raglje v obliki lesenega kriza, na katerega je prijet jermen. Tega si dečki obesijo okrog vrata ali ramen. Poleg teh so lahko še raglje na „kvaducke“, posebne pa so raglje, ki so pritrdjene na voziček. Vsi ragljaci oglajo v enakem

RAGLJARJI V DANAŠNjem ČASU

ritmu. Raglje ravniijo dr, drt, dr, dr, dr. Pred 2. svetovno vojno so začeli ragljati opoldne na velikonočni četrtek. Ragljanje je bilo veliko, ker so imeli otroci velikonočne počitnice. Po 2. svetovni vojni se je ragljanje ohranilo na velikonočni petek in soboto in sicer ob sedmih, dvanajstih, petnajstih in ob devetnajstih. Sedaj je ragljanje veliko manj.

RAGLJARJI PRED 2. SVETOVNO VOJNO

VIRI: Tržičan, Poselna služba dečkov ragljanje v Tržiču, M. in M. Petek, letnik 11 številka 5

Zgodovinski arhiv Župnije Tržič, Kragn Viktor,
1936

osebni arhiv, Ladislav Salberger
Tatjana Stangl

RAGLJARJI DANES

VELIKO ŠTEVILLO RAGLJARJEV NEKOČ

DOMAČA IMENA

Danes sprečod po Tržiču ne predstavlja nobene težave, saj nas med sprečodom vodijo imena ulic. Na težave pa naletimo ob pogovoru s stariimi Tržičani, ki za dele Tržiča uporabljajo stara imena. Nekaj teh imen sem zbral skupaj:

Hofnarca: radnji del Virij, pred priključkom na Krojsko cesto.

Kotmica: stara pot, med zdravstvenim domom in Bistrocem pri Tržiču.

Spodnji konc: spodnji del Trga svobode in Blejska cesta.

Pvac: Trg svobode.

Ta uscana gara: stranska ulica, priključek Trga svobode.

Za vodo: ulice med Trgom svobode in Mošenikom.

Zgorajni konc: Koroska cesta od cerkve sv. Andreja proti ravnam.

Na blekah: Pot na pilarno, ki vira brez do Mošenika.

Fabrika: Ravne.

Na razvod: prostor, kjer je stala bivša osnovna šola.

Gara: Partizanska ulica.

Na grad: Šolska ulica, območje današnje osnovne šole.

Čez Kamnik: prehajalna pot ob pobojišču Kamnika, današnja Radetzkijeva pot.

Na polan: Slap, južni del

Zilerca: Lankarjeva cesta med odcepom Na polano in odcepom proti domu pod Storžičem.

Za farovžam: območje vikend hišic, na bregu nad pokopališčem.

Kurja gasa: del Virij med Cerkevno ulico in bloki.

Na blokih: območje treh blokov nad Lankarjevo cesto.

Ta nova cesta: Lankarjeva cesta med stolpnico in Kurnikovo hišo.

VIRI:

ustni vir Marjeta Frelih, Tatjana Štangl, Nada Salberger.

TRŽIČ Z
DOMAČIM JEMENI

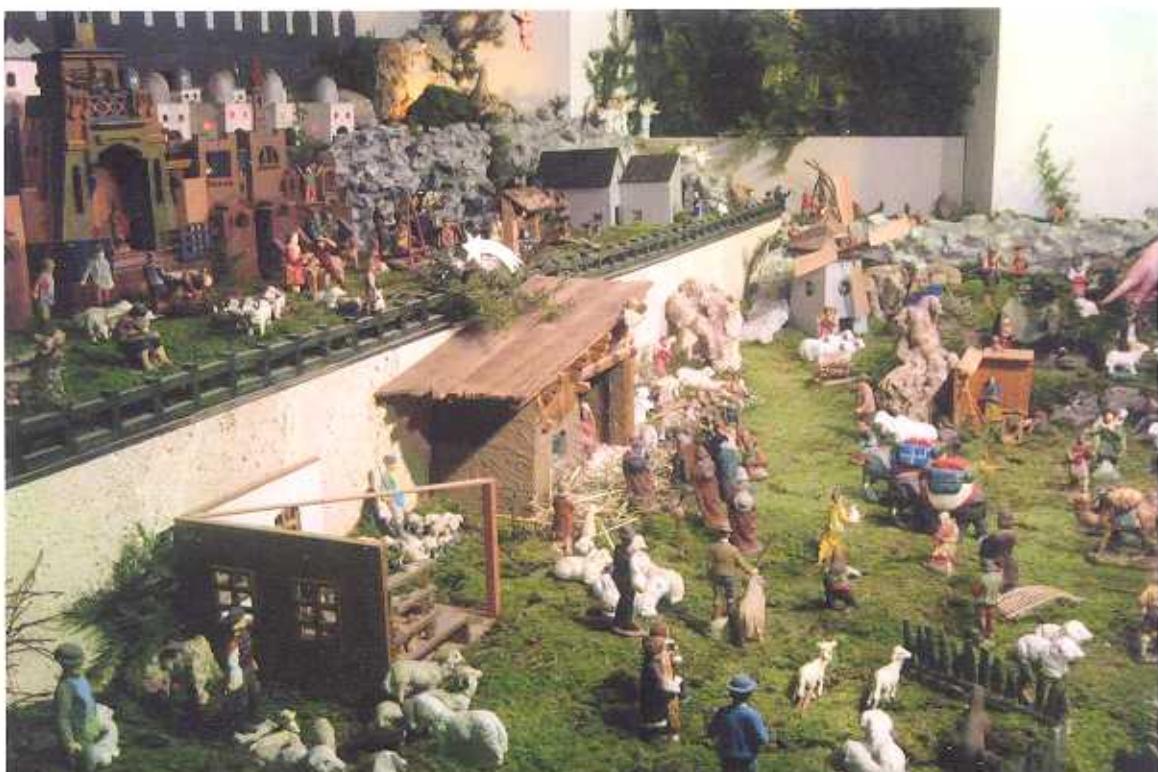

11

44

vir: GOOGLE ZENLJEVID

JASLICE TREH GENERACIJ

JASLICE TREH GENERACIJ

U Tržiču so zelo poznane Tekčeve jaslice, ki si jih lahko ogledamo v Tekčevi galeriji. Manj znane, a prav tako vredne ogleda, pa so jaslice družine Primožič, med Tržičani znane tudi kot Gustllove jaslice. Tami jim rečajo jaslice treh generacij.

Za jaslice danes skrbi Janec Primožič s partnerko Sonjo, zmetke jaslic pa je postavil Janecov praded.

Augustin Primožič. Z gradnjo jaslic je nadaljeval Janexov ded Avgust Primožič.

Janex je član društva ljubiteljev jaslic Slovenije. Njegove jaslice so postavljene čez celo leto, zavzemajo pa kar $\frac{1}{2}$ sobe. Posebni mehanizmi premikajo pastirje, živali, vodo in ostale figure. Pastirje je po starih originalih izdelal Janex, prav tako je poskobel za premikajoče dele.

V jaslicah je predstavljena božična zgodba. Za Tržič pa je pomembnejša predstavitev tržiških obrti. Tako na jaslicah najdemo mirarja, živiljarja, kovača, ki podkuje konja, žagarja, peka, gozdarja. Učina izmed teh figur se premika.

Med jaslicami so postavljeni tudi pitrkovalci, ki pitrkujejo na tri ravnove.

Jaslice so v božičnem času na voljo za ogled.

ČEVLJARSI

ZAGARJI

KOVAC IN PASTIRJI

VIRI: ustni vir Sonja in Janez Primožič.
fotografije Ema Meglič

RBÍDOVA JAMA

U Tržiču in okolici je veliko naravnih zanimivosti, ki si jih radi ogledujemo. To so Dovžanova soteska, tržiške planine (Kope, Šija). Vendar so v Tržiču tudi zanimivosti, za katerih ne ve vsak Tržičan. Ena izmed njih je tudi Rbídova jama pod Skarjevim robom. Gre za brezno, ki je od doma pod Storžičem proti Skarjevemu robu oddaljena približno 40 min. Tuji so jamo 16.7.1936 variskali: Danilo Čingerli, Nadišlav Salberger (moj pradedek), Stanko Poljanček, Anton Štefle in Jože Radon. Za njimi sta se v jamo spustila tudi Anton Žalec in Anton Primožič (Rbíd).

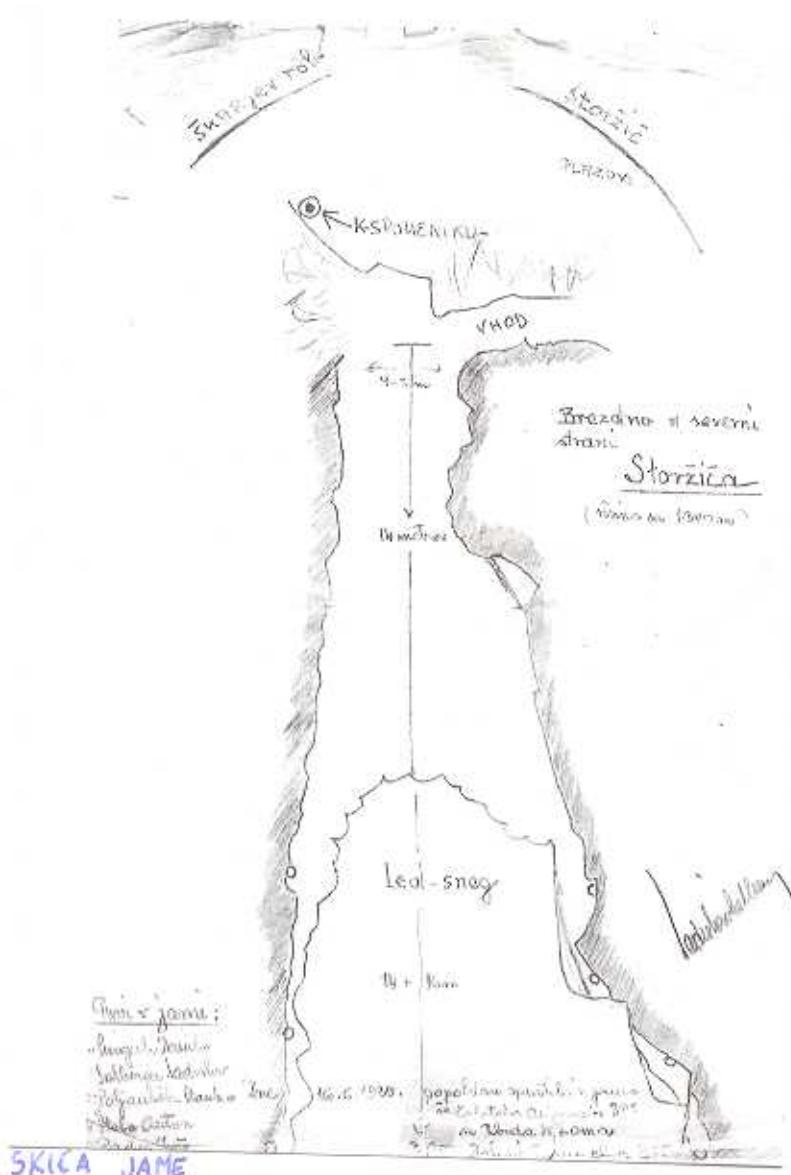
U jamo so se spustili z gasilno opremo, Nadišlav Salberger

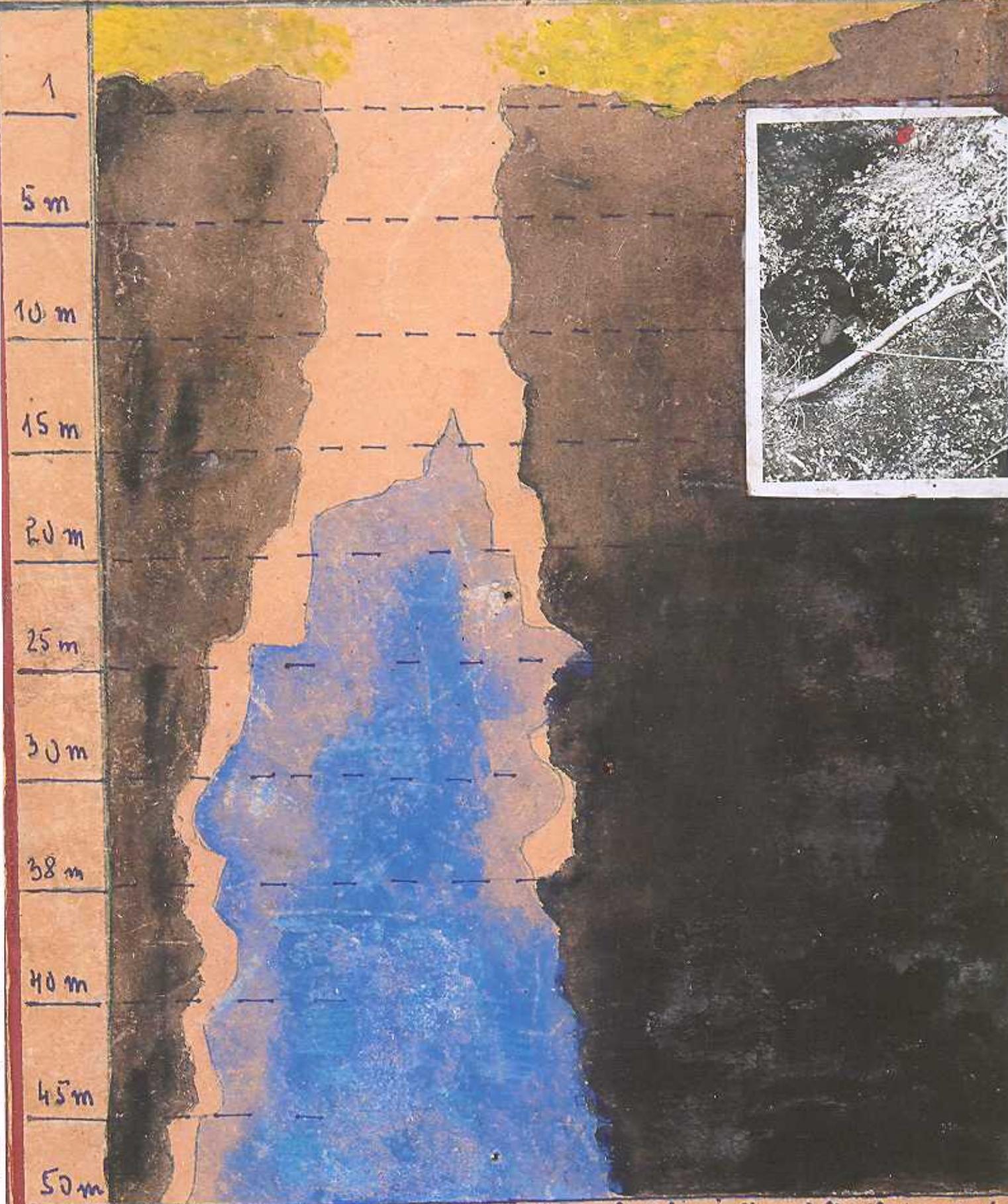
DRVI, KI SO SE SPUSTILI V JAMO

(Kadko) pa je narisal skico. Takođe je bila pri zatočenem vrhu široka 4-5m potom pa se je razširila. Ležala je na nadmorski visini 1300m. Na koncu jame je bio led. Na njemu so našli kosti, verjetno od kozi.

Leta 2008 sta jamo ponovno raziskala brata Zupan. Tako je bila globoka 24 m, na dnu ni bilo več ledu in kosti, bilo je rasuto z gruščem in listjem. Široko je 2-3 m in dolgo 10,5 m.

RBODOVO-BREZNO-JAMA-V-STORŽIČU

DNE 16.7.1939.

PRVI V JAMI = Salbergerovci so bili v Cincerežnici (50m) ostali
Radon Jože, Poljanšek Stanko in Štefetone. Poleg spremenjenih vod
glem spusti se zaletel Anton in RBIDA iz Loma isti dan
Kramar Rok izrican

SPUST V JAMO LÉTA 2008

VÍRÍ = www.ao-trzic.si/index.php/item/367-robidova-jama-pod-skarjevim-robo
Je sonce luč prišlo na vrhove... 100 let PD Tržič, 2008
osebni arhiv, Nadislav Salberger

TRŽIŠKE BRŽOLE

Tržiške bržole so ena najbolj znanih tržiških jedi. Umenil jih je že Janez Vajkard Valvasor v svoji knjigi Slava vojvodine Kranjske. Zapisal je, da so v Tržiču kuhali nekakšno svojo obaro. Dodali so veliko česna, šetroja in brinovih jagod. Iz tega je nastala slastna jed. Med Tržičani je bil običaj, da so ob nedeljah bržole kuhali v naravi, kjer so za kuhalnico prijeli moški. Tam so dôbesedno tekmovali kdo bo skuhal boljše.

KUHANJE BRŽOL PRED 2. Svetovno vojno

KUHANJE BRŽOL PRED 2. SVETOVNO VOJNO

Danes v Tržiču vsako leto priredijo svetovni festival Tržiških bržol, kjer tekmujejo, kdo bo skuhal najboljše.

Do zaprtja gostilne, so zelo dobre bržole kuhalni v gostilni "R" Damulnek.

RECEPT IZ DAMULNEKOVE GOSTILNE

(Metka Košir)

Potrebuješ:

- lepo, mlado, jarčje meso - glavo česna
- 6 brinovih jagod - nekaj celega popra
- 3 velike čebule - glavo zeleni
- 2 manjša korenja - veliko štražja

Priprava:

Vse našteto in na koščke narezano meso damo v poser, prilijemo toliko vode, da stoji čez vse. Kuhamo na lahkom ognju, 3 do 4 ure, dokler meso ni mehko. Nato ga vzamemo iz posode, položimo v kozico, v kateri smo na rastlinski masti popravili malo moke, nato procedimo in tekočino vlijemo na meso. Vse skupaj naj še nekaj časa počasi vri. Dodamo še droben krompir, ki smo ga skuhalni posebej.

TRŽIŠKE BRŽOLE

VIRI: Jako so kuhalo naše babice, Prgišče kuharskih in drugih zanimivosti v Tržiču in okolici, Ljudska univerza Tržič, 2003

Tržičke brzole, Založba Turistika, 2011
osebni arhiv, Nadislav Salberger

CERKEV SV. JOŽEFA

CERKEV

Nad Tržičem, na griču pod Kokornico stoji cerkev svetega Jožefa. Ko je v 17. stoletju po teh krajih razšajala kuga, so se ljudje zaobljubili, da bodo sezidali cerkev posvečeno zavetnikom zoper kuge. Dogradili so jo v začetku 18. stoletja. Sezidana je bila v baročnem slogu. Imela je Langusove slike in Layerjevo stropno fresko.

Cerkev je imela obliko osmerokotnika. Imela je osm sken in dve polokni, ki so cerkvi dajali svetloto. Stavba je imela poleg glavnega še dvoje stranskih vhodov. Cerkev je imela mogočen zvonik, ki je bil zgrajen s tremi židci in tremi biforimi okni.

CERKEV SVETEGA JOŽEFA PRED POŽAROM

POŽAR

Leta 1959 je cerkev pogorela. Med Tržičani krožijo govorice, da so jo nekote ražgali otroci, ki so se igrali z gorčimi puščicami. Igrali so se kavboje in indijance, ki so jih v kinu gledali v filmu o Winnetuju. Ko je gorelo se je na cerkev povrnil goreči zvonik. Gasilci so požar pogasili vendar je bila cerkev do takrat že uničena. Med obnovo je bil v cerkev prenesen renesančni strop iz leta 1698 iz cerkve sv. Jurija. Pri obnovi je pomagalo celo mesto - podajali so si strešnike. Cerkev je bila dokončno obnovljena leta 1967.

PODRTI ZVONIK MED POŽAROM

VIRI: Kronika župnije Tržič, A.D., 1988

Zgodovinski drobci župnije Tržič, Kragl Viktor, 1936

osebni arhiv, Ladislav Falberger

CERKEV MED POŽAROM

GASENJE POŽARA

OBNOVLJENA CERKEV SV. JOŽEFA